

Віталій М. Герзанич¹, Надія В. Булеца², Юрій Б. Кушнір³

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА КОНВЕРГЕНЦІЯ: СУТНІСТЬ ТА АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ

В статті здійснено дослідження сутності та проведено аналіз взаємозв'язку між економічним зростанням та інвестиційною конвергенцією. Встановлено, що економічне зростання та інвестиційна конвергенція є взаємопов'язаними процесами, що сприяють стійкому економічному розвитку. Економічне зростання та інвестиційна конвергенція є ключовими компонентами розвитку сучасних економік. Економічне зростання визначає стійке підвищення обсягів виробництва товарів і послуг в економіці, що сприяє підвищенню рівня життя населення. Інвестиційна конвергенція, у свою чергу, стосується зближення рівнів інвестицій між різними регіонами чи країнами, що є важливим для зменшення нерівності та сприяння рівномірному економічному розвитку.

В статті досліджено основні макроекономічні показники, що характеризують економічне зростання: валовий внутрішній продукт, рівень споживчих витрат, валового нагромадження, експорту товарів та послуг, імпорту товарів та послуг.

Проведений аналіз доводить, що в 2013 році різниця між реальним та номінальним ВВП була найменшою та становила – 3%, а в 2015 році розрив між реальним та номінальним ВВП становив – 27,7%. Аналізуючи структуру ВВП України доведено, що економічне зростання може бути досягнуте за рахунок збільшення кількості та якості факторів виробництва, таких як праця, капітал та технології. Визначено рушії економічного зростання.

Інвестиційна конвергенція допомагає зменшити регіональні диспропорції та забезпечує більш рівномірний розподіл економічних благ. Це, у свою чергу, сприяє стабільному економічному зростанню, підвищенню рівня життя та розвитку людського капіталу. В статті проаналізовано обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку, що дозволяє реалізовувати великі проекти; нові технології та практики корпоративного управління тощо. Встановлено, що сучасний період інвестиційної конвергенції щодо розвитку національної економіки характеризується значними коливаннями. Визначено рушії економічного зростання на основі інвестиційної конвергенції: міжнародні інвестиції; інтеграційні процеси; фінансова допомога та кредити.

В статті запропоновано основні механізми економічного зростання, що взаємодіють з інвестиційною конвергенцією. Доведено, що для досягнення цілей економічного зростання необхідні узгоджені зусилля на рівні державної політики, інституційні реформи та міжнародне співробітництво.

Ключові слова: економічне зростання, інвестиції, ВВП, інновації, реформи, іноземний капітал, інтеграційні процеси.

Рис 2. Табл. 6. Літ. 9.

DOI: 10.32752/1993-6788-2023-2-268-32-39

Vitaly M. Herzanych, Nadia V. Buleca, Yuriy B. Kushnir

ECONOMIC GROWTH AND INVESTMENT CONVERGENCE: ESSENCE AND ANALYSIS OF THE INTERACTION

The article conducts a substantive study and analyzes the relationship between economic growth and investment convergence. It has been established that economic growth and investment convergence are interrelated processes that contribute to sustainable economic development.

¹ Uzhhorod National University. Ukraine.

² Uzhhorod National University. Ukraine.

³ Uzhhorod National University. Ukraine.

Economic growth and investment convergence are key components of the development of modern economies. Economic growth determines a steady increase in the volume of production of goods and services in the economy, which contributes to raising the standard of living of the population. Investment convergence, in turn, refers to the convergence of investment levels between different regions or countries, which is important for reducing inequality and promoting balanced economic development.

The article examines the main macroeconomic indicators characterizing economic growth: gross domestic product, level of consumer spending, gross accumulation, export of goods and services, import of goods and services.

The conducted analysis proves that in 2013 the difference between real and nominal GDP was the smallest and amounted to -3%, and in 2015 the gap between real and nominal GDP was 27.7%. Analyzing the structure of Ukraine's GDP proved that economic growth can be achieved by increasing the quantity and quality of production factors, such as labor, capital and technology. Drivers of economic growth are identified.

Investment convergence helps reduce regional disparities and ensures a more even distribution of economic benefits. This, in turn, contributes to stable economic growth, higher living standards and development of human capital. The article analyzes the amount of direct foreign investment in the economy, which allows the implementation of large projects; new technologies and corporate management practices, etc. It was established that the current period of investment convergence in relation to the development of the national economy is characterized by significant fluctuations. Drivers of economic growth based on investment convergence are determined: international investments; integration processes; financial aid and loans.

The article proposes the main mechanisms of economic growth interacting with investment convergence. It has been proven that concerted efforts at the level of state policy, institutional reforms, and international cooperation are necessary to achieve the goals of economic growth.

Keywords: economic growth, investments, GDP, innovations, reforms, foreign capital, integration processes.

Peer-reviewed, approved and placed: 11.10.2023.

Постановка проблеми. Питання економічного зростання в площині економічного розвитку національних економік є першочерговим. Спроможність країн до економічного зростання потребує не тільки інституційного базису, а й зацікавленості до інвестування від внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів.

Економічне зростання та інвестиційна конвергенція є ключовими компонентами розвитку сучасних економік. Економічне зростання визначає стійке підвищення обсягів виробництва товарів і послуг в економіці, що сприяє підвищенню рівня життя населення. Інвестиційна конвергенція, у свою чергу, стосується зближення рівнів інвестицій між різними регіонами чи країнами, що є важливим для зменшення нерівності та сприяння рівномірному економічному розвитку. У цій статті розглянуто сутність економічного зростання та інвестиційної конвергенції, а також аналіз їхньої взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження присвячені аналізу сучасного стану інвестиційного процесу в умовах світової рецесії здійснювалося в роботах Вітер О. М., Килин О. В., Мартин, О. М [2], перспектив та тенденцій формування інвестиційної привабливості економіки України – Скороход І. П. та Залецька І. О. [4], розробки теоретичних моделей економічної реальності в Україні Штулер І.Ю., Овечкіна О.А., Лаухіна Л.М

[7], та ін. Їх праці були присвячені дослідженню різних аспектів поширення процесів економічного зростання та інвестиційної конвергенції.

Метою статті є дослідження сутності та проведення аналізу взаємозв'язку між економічним зростанням та інвестиційною конвергенцією.

Основні результати дослідження. Спроби та прагнення України до економічного зростання зумовлено бажанням вступу в Європейський Союз, відповідно ці питання обумовлюють необхідність інвестиційної конвергенції.

Серед макроекономічних показників, що характеризує економічне зростання найголовнішим є валовий внутрішній продукт (далі ВВП). Аналізуючи ВВП України за останнє десятиріччя зазначимо, що він мав від'ємне значення, що не з кращої сторони характеризує рівень економічного розвитку країни. Підтвердженням цьому дані, що наведено в таблиці 1.

*Таблиця 1. ВВП України з 2012-2022 роки, млн. грн.
Державна служба статистики [5]*

роки	Номінальний ВВП (у фактичних цінах)	Реальний ВВП (у цінах попереднього року)	Різниця	
			Реальний	Номінальний
2012	1408889	1304064	-104825	-7.4%
2013	1454931	1410609	-44322	-3.0%
2014	1566728	1365123	-201605	-12.9%
2015	1979458	1430290	-549168	-27.7%
2016	2383182	2034430	-348752	-14.6%
2017	2982920	2445587	-537333	-18.0%
2018	3558706	3083409	-475297	-13.4%
2019	3974564	3675728	-298836	-7.5%
2020	4194102	3818456	-375646	-9.0%
2021	5459574	4363582	-1095992	-20.1%
2022	5191028	3865780	-1325248	-25.5%

Аналізуючи дані ВВП наведені Державною службою статистики України [4] зауважимо, що в 2013 році різниця між реальним та номінальним ВВП була найменшою та становила -3%. Такий показник є наближеним до середньосвітових даних економічного розвитку більшості країн світу. В той же час 2015 рік став найбільш «провальним» — розрив між реальним та номінальним ВВП становив — 27,7%. Більш наглядно зміну номінального ВВП України з 2012 по 2022 рік продемонстровано на рис. 1.

Найбільш повну інформацію (окрім ВВП) щодо економічного зростання дає інформація щодо споживчих витрат, валового нагромадження, експорту товарів та послуг, імпорту товарів та послуг. Інформація щодо цих показників наведена в табл. 2.

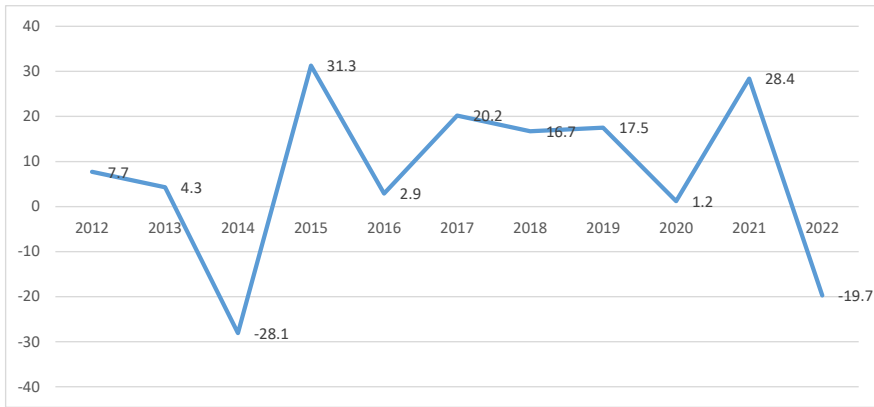

Рис. 1. Динаміка зміни номінального ВВП України з 2012 по 2022 рр., %, побудовано авторами за даними [5]

Таблиця 2. Структура ВВП України з 2012-2022 роки, млн. грн., Державна служба статистики [5]

рік	Номінальний ВВП за рік	Споживчі витрати	Валове нагромадження	Експорт товарів та послуг	Імпорт товарів та послуг
2012	1408889	1269601	257335	717347	-835394
2013	1454931	1350220	228474	681899	-805662
2014	1566728	1409772	220968	770121	-834133
2015	1979458	1715636	303297	1044541	-1084016
2016	2383182	2018854	512830	1174625	-1323127
2017	2982920	2552525	618914	1430230	-1618749
2018	3558706	3196756	667953	1608890	-1914893
2019	3974564	3785133	500614	1636416	-1947599
2020	4194102	3923203	315026	1637399	-1681526
2021	5459574	4766568	754369	2224704	-2286067
2022	5191028	5408161	654629	1840563	-2712325

Аналізуючи структуру ВВП України зазначимо, що економічне зростання може бути досягнуте за рахунок збільшення кількості та якості факторів виробництва, таких як праця, капітал та технології. Таким чином можна визначити рушії економічного зростання:

- Інвестиції в основний капітал;
- Технологічні інновації;
- Розвиток людського капіталу;
- Інституційні реформи.

Опираючись на дослідження проведені вітчизняними науковцями визначимо напрями, які відображають рушії економічного зростання, що представлено в таблиці 3.

Таблиця 3. Рушії економічного зростання, укладено авторами за даними [7-8]

№	Рушій економічного зростання	Напрямок економічного зростання
1.	Інвестиції в основний капітал	Будівництво інфраструктури, виробничих потужностей та модернізацію існуючих засобів виробництва
2.	Технологічні інновації	Покращення технологій, що дозволяє збільшувати продуктивність праці та ефективність використання ресурсів
3.	Розвиток людського капіталу	Підвищення рівня освіти та кваліфікації працівників
4.	Інституційні реформи	Вдосконалення правової бази, зменшення бюрократії та корупції

Інвестиційна конвергенція передбачає зближення рівнів інвестицій між економічними суб'єктами. Це явище може проявлятися на національному, регіональному та глобальному рівнях. Інвестиційна конвергенція є важливою для вирівнювання економічних умов між різними регіонами, що сприяє стабільнішому та більш збалансованому економічному зростанню. Для того, щоб більш повно оцінити інвестиційну конвергенцію слід проаналізувати прямі іноземні інвестиції в економіку, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління тощо. Підтвердженням цьому дані, що наведено в таблиці 4.

Таблиця 4. Прямі іноземні інвестиції (2012-2022 р.р.), [6]

роки	Прямі іноземні інвестиції в Україні		Прямі іноземні інвестиції з України		Сальдо	
	млн дол. США	%	млн дол. США	%	млн дол. США	%
2012	8401	1194	1206	1014	+7195	2.6%
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43.3%
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92.7%
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236.1%
2016	3810	4268	16	67	+3794	-1032.2%
2017	3692	-118	8	-8	+3684	-2.9%
2018	4455	763	-5	-13	+4460	21.1%
2019	5860	1405	648	653	+5212	16.9%
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2%
2021	6687	7555	-198	-280	+6885	-824.7%
2022	1152	-5535	529	727	+623	-91.0%

У 2015 році сальдо між прямими іноземними інвестиціями в Україну та з України суттєво зросло – до -236, 1%, після двох років падіння поспіль (у 2013 та 2014 роках). А наступного року – 2016 року – сальдо між прямими іноземними інвестиціями в Україну та з України становило приріст +1032,2%.

Більш наглядно зміну прямих іноземних інвестицій в Україну та з України з 2012 по 2022 рік продемонстровано на рис. 2. Як бачимо сучасний період інвестиційної конвергенції щодо розвитку національної економіки

характеризується значними коливаннями. До прикладу, середній рівень різниці між прямими іноземними інвестиціями в Україну та з України з 2012 по 2022 роках становить приблизно 20%.

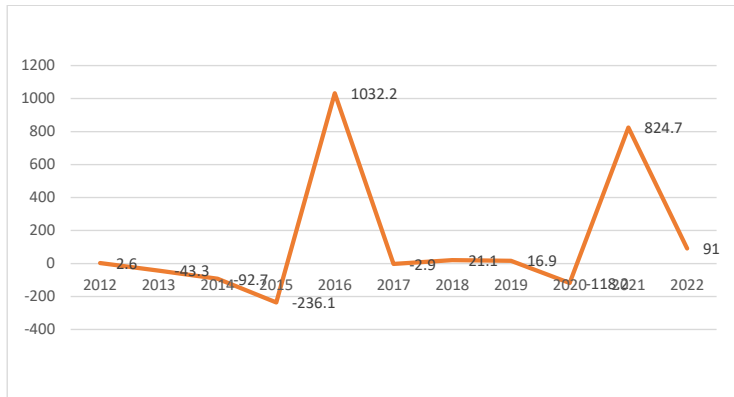

Рис. 2. Сальдо прямих іноземних інвестицій в Україну та з України з 2012 по 2022 рр., %, побудовано авторами за даними: [6]

Аналізуючи механізми, що сприяють інвестиційній конвергенції, зазначимо, що економічне зростання може бути досягнуте за рахунок рухів, що суголосні з іноземними інвестиціями. Таким чином можна визначити руші економічного зростання на основі інвестиційної конвергенції:

- Міжнародні інвестиції;
- Інтеграційні процеси;
- Фінансова допомога та кредити.

Опираючись на дослідження проведені вітчизняними науковцями визначимо напрями, які відображають руші інвестиційної конвергенції, що представлено в таблиці 5.

Таблиця 5. Руші інвестиційної конвергенції, побудовано авторами за даними [2, 7, 8]

№	Рушій інвестиційної конвергенції	Напрямок інвестиційної конвергенції
1.	Міжнародні інвестиції	Прямі іноземні інвестиції та портфельні інвестиції
2.	Інтеграційні процеси	Економічні союзи, зони вільної торгівлі та інші форми економічної інтеграції
3.	Фінансова допомога та кредити	Допомога від міжнародних фінансових організацій та розвинених країн

Метою нашого дослідження є вивчення сутності та проведення аналізу взаємозв'язку між економічним зростанням та інвестиційною конвергенцією. Взаємодія між економічним зростанням та інвестиційною конвергенцією є складною та багатогранною. Інвестиційна конвергенція може сприяти економічному зростанню через дію кількох механізмів. В табл. 6. представлено основні механізми економічного зростання, що взаємодіють з інвестиційною конвергенцією.

Таблиця 6. Механізми економічного зростання через інвестиційну конвергенцію, побудовано авторами за даними [3, 4, 7]

№	Механізм	Дія
1.	Перерозподіл капіталу	Інвестиції спрямовуються до менш розвинених регіонів, де вартість факторів виробництва нижча, що дозволяє ефективніше використовувати ресурси
2.	Трансфер технологій	Інвестиції супроводжуються передачею сучасних технологій, що підвищує продуктивність та конкурентоспроможність
3.	Зростання продуктивності праці	Покращення інфраструктури та освіти сприяє підвищенню продуктивності праці.
4.	Створення робочих місць	Інвестиції в нові проекти створюють нові робочі місця, що сприяє зростанню доходів населення та підвищенню споживчого попиту

Наведений перелік не є вичерпним та може бути предметом наукового пошуку для науковців-економістів.

Висновки. В статті здійснено дослідження сутності та проведено аналіз взаємозв'язку між економічним зростанням та інвестиційною конвергенцією. Встановлено, що економічне зростання та інвестиційна конвергенція є взаємопов'язаними процесами, що сприяють стійкому економічному розвитку.

Інвестиційна конвергенція допомагає зменшити регіональні диспропорції та забезпечує більш рівномірний розподіл економічних благ. Це, у свою чергу, сприяє стабільному економічному зростанню, підвищенню рівня життя та розвитку людського капіталу.

Для досягнення цілей економічного зростання необхідні узгоджені зусилля на рівні державної політики, інституційні реформи та міжнародне співробітництво.

1. Bielialov Taliat, Shtuler Iryna, Tereshchenko Dina, Horiachova Nataliia, Pashniuk Lesia. (2023) Prospects for the development of investment and innovation activity in Ukraine Cuestiones Politicas. Vol.41. #76 p. 116-135. DOI: 10.46398/Cuestpol.4176.06

2. Вітер, О. М., Килин, О. В., & Мартин, О. М. (2022). Стан інвестиційного процесу в умовах світової рецесії. Actual Problems Of Practice And Science And Methods Of Their Solution. Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference. Milan, Italy (January 31-February 02, 2022). Pp. 159-160.

3. Нікітенко, В. (2019). Зростання інформаційно-інвестиційної складової як чинник зростання технологічного прогресу країни. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 116-118.

4. Скороход, І. П., & Залецька, І. О. (2021). Перспективи та тенденції формування інвестиційної приваюливості економіки України. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», (2-2 (104)), 44-53.

5. Валовий внутрішній продукт <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

6. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>

7. Штулер І.Ю., Овечкіна О.А., Лаухіна Л.М. (2022) Методологічні засади розробки теоретичних моделей економічної реальності в Україні// Актуальні проблеми економіки. -№ 4.- С. 18-29. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/04/04.22._topic_-Shtuler-Iryna-Ovechkina-Elena-Laukhina-Ludmyla-18-27.pdf

8. Штулер І.Ю., Сержанов В.В. (2016) Вплив інвестиційної політики на гомеостазис національної економічної системи крізь призму інновацій [Електронний ресурс] / І.Ю. Штулер, В.В. Сержанов // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. №2. Електронне фахове видання Режим доступу до журналу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/2-2016-ukr>

9. Якушева, О. В. (2023). Регіональний аспект поширення процесів конвергенції: чинники та структурні ознаки. Економіка і організація управління, 143-153.

1. Bielialov Taliat, Shtuler Iryna, Tereshchenko Dina, Horiachova Nataliia, Pashniuk Lesia. (2023) Prospects for the development of investment and innovation activity in Ukraine Cuestiones Politicas. Vol.41.#76 p. 116-135. DOI: 10.46398/Cuestpol.4176.06

2. Viter, O. M., Kylyn, O. V., & Martyn, O. M. (2022). Stan investytsiinoho protsesu v umovakh svitovoi retsesii. Actual Problems Of Practice And Science And Methods Of Their Solution. Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference. Milan, Italy (January 31-February 02, 2022). Rr. 159-160.

3. Nikitenko, V. (2019). Zrostannia informatsiino-investytsiinoi skladovoi yak chynnyk zrostannia tekhnolohichnoho prohresu krainy. Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii, 116-118.

4. Skorokhod, I. P., & Zaletska, I. O. (2021). Perspektyvy ta tendentsii formuvannia investytsiinoi pryvaiulivnosti ekonomiky Ukrainy. Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriia «Ekonomiczni nauky», (2-2 (104)), 44-53.

5. Valovy vnutrishnii produkt <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

6. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>

7. Shtuler I.Iu., Oviechkina O.A., Laukhina L.M. (2022) Metodolohichni zasady rozrobky teoretychnykh modelei ekonomichnoi realnosti v Ukraini// Aktualni problemy ekonomiky. -№ 4.-С. 18-29. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/04/04.22._topic_-Shtuler-Iryna-Ovechkina-Elena-Laukhina-Ludmyla-18-27.pdf

8. Shtuler I.Iu., Serzhanov V.V. (2016) Vplyv investytsiinoi polityky na homeostazys natsionalnoi ekonomichnoi systemy kriz pryзму innovatsii [Elektronnyi resurs] / I.Iu. Shtuler, V.V. Serzhanov // Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia.- №2. — elektronne fakhove vydannia Rezhym dostupu do zhurnal: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/2-2016-ukr>

9. Iakusheva, O. V. (2023). Rehionalnyi aspekt poshyrennia protsesiv konverhentsii: chynnyky ta strukturni oznaky. Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia, 143-153.